"העמסתי על חתני הרב הגאון הר' מנחם מענדיל שליט"א שניאורסאהן שיסדר לוח באנגלית ויסדר הברכת המזון..." | חשיפה

ה'בענצ'רלי' של הרבי

השבוע לפני 80 שנה יצא מבית הדפוס חיבורו הראשון והלא־נודע של הרבי נשיא דורנו, שהרבי הריי"צ נתן לו את השם **'הבענצ'רל'**, ועד מהרה היה צורך להדפיסו במהדורות נוספות | **הקריאה המפתיעה** כבר בשנת תש"ג לילדות קטנות להדליק נרות שבת; **ה'יהי רצון'** המיוחד שיש לומר לפני נטילת תרופה; **החשיבות הגדולה** של 'מסיבות שבת', ו**התשובות של הרבי** לחסיד שכתב הערות תורניות | **סיפורו של 'ברכון'**

מנחם מענדל גרינפלד

הרבי בתהלוכת ל"ג בעומר בשנים הראשונות לנשיאותו. השלטים שלפני ומאחורי הרבי הם מטעם ארגון 'מסיבות שבת' ועליהם הלוגו המיוחד שלו

קבלת פנים בקונגרס לכבוד יום ההולדת ה־75. מהדורה מיוחדת ועליה סמל הממשל האמריקאי שחולקה בסנאט ב"א ניסן תשל"ז (באדיבות ספריית ליובאוויטש)

מקובל

בקרב חסידי חב"ד שספרו הראשון של כ"ק אדמו"ר זי"ע, הוא לוח 'היום יום' שיצא לאור לפני 80 שנה בשנת ה'תש"ג. למעשה, לוח 'היום יום' יצא מבית הדפוס לקראת יום הבהיר י"א ניסן תש"ג, ולפניו יצא לאור חיבור תורני אחר בעריכתו של הרבי. חיבור זה, שלא זכה לתהודה רבה כמו לוח 'היום יום', לא היה מזוהה כספר שנערך בידי הרבי, ועם השנים שקע ונעלם, עד שהיום לא ניתן להשיגו.

בשנים תש"ב–תש"ג, אדמו"ר הריי"צ ממנה את הרבי ליושב ראש ועד הפועל של המרכז לענייני חינוך והוצאת הספרים קה"ת, וכן לעורך הראשי של מערכת 'אוצר החסידים'.

באגרת קודש מיום כ"ט תמוז תש"ג כותב כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע סיכום של מפעליו בהפצת היהדות מאז בואו לארה"ב, ובין הדברים הוא מפרט את הקמת המרכז לענייני חינוך והפרויקטים שיזם: **"...העמסתי על חתני הרב הגאון הר' מנחם מענדיל שליט"א שניאורסאהן שיסדר לוח באנגלית ויסדר הברכת המזון עם העתקה אנגלית מדויקת ויסדר לוח היום יום לאנ"ש"** (אגרות קודש ח"ז עמ' שלה).

מאגרת זו עולה כי אדמו"ר הריי"צ הטיל על חתנו הרבי זי"ע שלושה פרויקטים במסגרת המל"ח: 1) **'לוח באנגלית'** – הלוא הוא 'לוח כיס לתלמיד־חכם הצעיר' (Young Scholar's Pocket Calendar), שיצא לאור בראשית שנת תש"ג. 2) **'ברכת המזון עם העתקה אנגלית'** – נשוא מאמרנו. 3) **'לוח היום יום'**, שיצא לאור מהדפוס לקראת י"א ניסן תש"ג.

ואכן, באגרת מיום כ"ו תשרי תש"ג כותב הרבי הריי"צ (בתרגום חופשי מאידיש): **"המרכז לענייני חינוך סיים לערוך סידור ברכת הנהנין עם תרגום אנגלי מעולה - דבר נחוץ מאוד לצעירים האמריקאים".**

הסידור המדובר הוא הספרון **'סדר ברכות ותפלות'**, שנערך במהלך קיץ תש"ב ויצא לאור במהלך חורף תש"ג (בפורמט כיס, כפי שיצאו כל שלושת הלוחות הנזכרים), ומטרתו המוצהרת היא הנגשת ברכות ותפילות יסודיות ובסיסיות לילדים וכן לחיילים אמריקאים. התרגום האנגלי המעולה של הברכות, לצד ההוראות הברורות, וכך גם פורמט הכיס של ה'ברכון', היו להם לעזר רב.

באגרת קודש מיום ד' חשון תש"ג כותב הרבי על חיבורו זה: **"סדר ברכות ותפלות הוא בענג'רל [= ברכון] - עם העתק אנגלי - מוגה ומדויק, ולא סדוה, ונמצא לעת עתה בדפוס ובקרוב יופיע אי"ה"** (אגרות קודש ח"א עמ' נ).

במעטפת 'היום יום' שנדפס כאמור כמה חודשים לאחר מכן, מתואר הברכון כך - **"סדר תפלות וברכות** (!)**, עם תרגום מחודש ומוגה ברוח המסורה, פורמט־כיס ואותיות מאירות".**

ובאגרת מיום י"א שבט תש"ג כותב הרבי: **"זה עתה יוצא לאור על ידנו 'סדר ברכות ותפלות' בנוסח מדויק והעתקה לאנגלית מנופה"** (אגרות קודש שם עמ' פג).

ניתן לומר בפה מלא שהעורך הראשי של הברכון המדובר הוא הרבי. בעצם, את שלושת הפרויקטים הנזכרים ערך הרבי, אלא שרק על לוח 'היום יום' חתם את שמו. אם נרצה לדייק, הרי הספר הראשון שיצא לאור הוא ה'לוח' באנגלית, אך הברכון המדובר הוא ספרו הראשון של הרבי שיצא **בלשון הקודש** (לעומת הלוח האנגלי), הכולל הלכות ומנהגים. וכפי שעולה ממאמרנו, הרבי דייק ודקדק בכל פרט ופרט כדרכו בקודש.

קהל היעד של הברכון

בכריכתו הפנימית של הברכון הוקצה מקום שבו כל ילד יכול לכתוב את שם הסניף של 'מסיבות שבת' שבו הוא משתתף. כמו כן, בסיום החוברת מובאת סקירה ארוכה על תנועת הנוער 'מסיבות שבת' ודרכי ההצטרפות אליה. כפי הנראה הייתה כאן מטרה כפולה - יצירת עניין סביב 'מסיבות שבת', וכן הטמעת התכנים המופיעים בברכון בקרב הילדים המשתתפים ב'מסיבות שבת'.

ואכן, בידיעה שפורסמה בירחון 'הקריאה והקדושה' (ראה מסגרת) נכתב בפירוש ש"הוצאתו לאור של הברכון ממלאת צורך גדול שהורגש מאוד במעגלים הרחבים של תנועת הנוער 'מסיבות שבת' שהוקם על ידי המרכז לענייני חינוך".

מסיבות שבת

כאן המקום להקדיש מספר מילים לארגון 'מסיבות שבת', שעל פניו נראה כמשהו פשוט וקליל. אלא שמתברר שאדמו"ר מוהריי"צ שהקים אותו כמעט עם בואו לארצות הברית, נתן לו משקל רב, וראה בו כלי רב עוצמה לקירוב הילדים היהודים לתורה ומצוות. בחורף תש"ב, כמה

שער הבענטשער'ל הוצאה שנייה. באדיבות ספריית ליובאוויטש, ניו יורק. בספרייה לא נמצא עותק של המהדורה הראשונה. ייתכן שהרבי השאיר בביתו או בחדרו הק' עותק שלה

'סדר ברכות ותפילות' מהדורת תשכ"ט עם תרגום לרוסית (באדיבות ספריית ליובאוויטש)

חודשים לאחר הקמת ארגון 'מסיבות שבת', נשא אדמו"ר הריי"צ שיחת קודש לפני מדריכי הארגון, ובמהלכה נתן להם עצות פרקטיות לניהול עבודתם זו. לאחר הפגישה המיוחדת יצאה חוברת מיוחדת על ידי 'מרכז לענייני חינוך - המחלקה למסיבות שבת', בשם **ערשטער באריכט וועגן די "מסבות שבת".** בחוברת נמצא מידע על דרכי ההצטרפות, התנדבות ופעילות הארגון, וכן שיחת אדמו"ר הריי"צ הנזכרת.

הילדים שהשתתפו במסיבות שבת בשנים הן היו באים ל־770 לכינוס שנתי. הכינוס נשא אופי של תהלוכה, והרבי היה נושא דברים לפניהם. עם השנים נקבעה התהלוכה ליום ל"ג בעומר (כשחל בימי ראשון - היום החופשי בבתי הספר). ואכן בתמונות מהשנים הראשונות ניתן לראות את הרבי נושא שיחה לפני הילדים ולפניו שלט ענק מעוטר בסמל של 'מסיבות שבת'. בהמשך נפתחה התהלוכה לכלל הציבור, וכל ילד וילדה, גם מי שלא השתתפו במסיבות שבת, יכלו להשתתף בתהלוכה זו.

כיצד יש לבלות יום השבת־קודש

בסופו של הברכון נדפס עמוד שלם באנגלית, ללא תרגום ללשון הקודש, תחת הכותרת "כיצד אתה מבלה את השבת?" - How Do you spend Shabbos? בעמוד מוסבר בשפה פשוטה לילדים, שהשבת היא יום קדוש, המזכיר לנו שהקב"ה ברא את השמיים ואת הארץ, ויום השבת משמש כאות וסימן לנצחיות הקשר בין ה' ובני ישראל, כך שאסור לעשות בו מלאכות, כדי שלא להינתק ח"ו מעם ישראל. לכן יש לבלות את השבת באטמוספרה רוחנית וקדושה, על ידי לימוד תורה, תפילה ועוד.

בהמשך מופיעה כמובן הזמנה להצטרף למסיבות שבת וכן הצעה להביא חברים נוספים.

העמוד מסתיים בהודעה "אם אין באזורך 'מסיבות שבת', ואתה מעוניין להיות חבר במועדון זה, כתוב אלינו - המרכז לענייני חינוך".

•

את הברכון פותחת הקדמה באנגלית, הנושאת כותרת מעוררת עניין - DID YOU GET PERMISSION? - האם קיבלת רשות?

ההקדמה עוסקת בכך שכל העולם שייך לקדוש ברוך הוא, יוצר השמיים והארץ, ואם מישהו רוצה ליהנות מדבר מה בעולם, כגון אוכל ומשקה, ואפילו ניחוח של פרח, עליו לקבל רשות מהקב"ה. את הרשות מקבלים כמובן באמצעות אמירת הברכה. בהמשך ההקדמה נאמר שהיות שכל חיינו תלויים בחסדו של הבורא, על כן עלינו להודות לו על ידי תפילת שחרית, ברכת המזון, קריאת שמע שעל המיטה ועוד.

מועד הדפסת הברכון

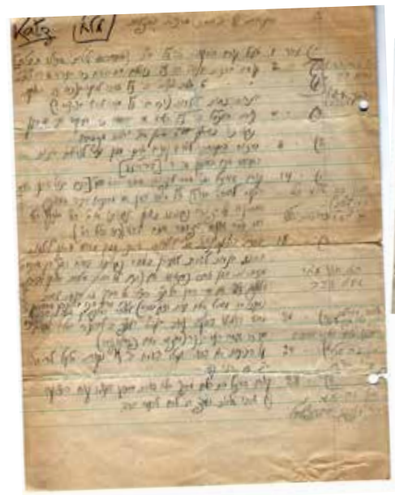
על מועד צאתו לאור של הברכון אנו למדים מהמידע הבא:

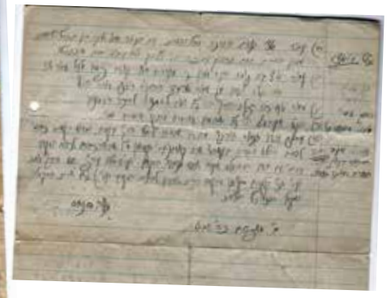
ככל הנראה בשבוע הראשון של חודש שבט תש"ג ירד הברכון לדפוס, וכשבועיים לאחר מכן כבר התקבל מבית הדפוס. כפי שנראה בהמשך, ביום ראשון כ"ה בשבט, הרב משה פנחס כ"ץ כבר כתב הערות על הברכון החדש. בסופו של שבוע זה הודפס גיליון מספר 30 של הירחון 'הקריאה והקדושה' שיצא לאור על ידי 'אגודת חסידי חב"ד', ובו מאמר סקירה על הברכון החדש שהפך ללהיט ונחטף בידי הציבור.

הברכון מתקבל בפופולריות חסרת תקדים

הברכון שכאמור יצא לאור בסוף חודש שבט, אכן נחטף בחום בידי הציבור ואזל כמעט מייד. ואכן, במהלך שנת תש"ג הודפס הברכון במהדורה שנייה, וכשזו אזלה עד מהרה יצאה גם מהדורה שלישית. במסמך של 'המרכז לענייני חינוך' משנת תש"ך, ובו תוכנית הדפסה לספרים וחוברות, לצד הערכה של עלויות ההדפסה, נכתב שהתוכנית לשנת תש"ד היא להדפיס עוד 5,000 עותקים. העלות עמדה על סך 750$.

מכתבו המלא של הרב משה פנחס כ"ץ אל הרבי ובו הערותיו על ה'בענטשער'ל', ותשובות הרבי עליו בכתב יד קודשו

אדמו"ר הריי"צ מכריע בשאלות

במכתב מקיץ תש"י כותב הרב חודקוב ע"ה לרבה הראשי של סט' לואיס במיזורי, הרה"ג הרב שלום ריבקין ע"ה, על קבוצת אבלים ל"ע שבאו במהלך שנת האבל לבית הכנסת שלו לאמירת קדיש על קרוביהם, אך אינם יודעים לקרוא לשון הקודש כלל. הרב ריבקין ביקש הדרכה ורעיונות כיצד לפעול בקרב אנשים אלו, והרב חודקוב כותב לו בין היתר את הדברים הבאים ('צדי"ק למלך' קונטרס ה' עמ' 91):

"כדאי ללמדם פירוש המילות שבתפלה, יש לבאר להם בסדר והדרגה את פירוש הברכות הבודדות, ופסוק ראשון של שמע... **וטוב מאוד שלכל אחד מהם יהיה תמיד בענטשערל משלנו,** אשר: א) יזכירו לברך ב) ידע בזה ההלכה מתי ומה לברך ג) תהיינה הברכות שגורות אצלו. ד) פירוש המלות בצדו".

על מעורבותו של הרב חודקוב אנו למדים ממכתבו אל הרבי מיום כ"ה סיון תש"ב, אשר בו הוא כותב:

"שאלתי היום את כ"ק אדמו"ר שליט"א [=הריי"צ נ"ע] שאלות אחדות אשר נתעוררו בעת קריאת הקאריקטורא [=עלי ההגהה] של ה'בענטשעלע', כ"ק אד"ש הואיל לענות לי הדברים כדלקמן".

וכאן באים שבעה סעיפים עם הערות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, מה להדפיס ומה להשמיט, ענייני דקדוק, הלכה ועוד.

ומכאן אנו למדים שהרבי הריי"צ היה לא רק היוזם של הוצאת הברכון, אלא אף השתתף באופן פעיל בעיקר בהכרעה בספקות ושאלות שהתעוררו בעת העריכה (קובץ 'הגהות לסדור אדמו"ר הזקן' עמ' לד).

הרבי משיב לשאלות הרב משה פנחס כ"ץ

עם הבאת הברכון מבית הדפוס, כתב הרב משה פנחס כ"ץ ע"ה, שהיה תלמיד חכם מוערך בעצמו, מכתב ארוך בן 15 סעיפים ובו הערות תורניות רבות על הברכון. את המכתב שלח אל העורך הראשי, הלוא הוא הרבי כמובן, והרבי טרח וענה כמעט על כל השאלות בצורה חדה, שממנה עולה

הסופר היהודי־אמריקאי הרמן ווק נואם במהלך החגיגה בוושינגטון, לצידו סגן הנשיא לשעבר האמפרי (צילום: 'קרן ליובאוויטש' מישיגן; 'א חסידישע דערהיים')

DID YOU GET PERMISSION?

Everything belongs to G-d, the Creator of Heaven and Earth. So that if you wish to partake of anything, any food or drink or even if you wish to enjoy the fragrance of flowers, you must first have G-d's permission.

You get this permission only by saying the *blessing!*

Therefore, do not forget to say the blessing before eating or drinking anything!

G-d grants you life, good health, strength understanding, and all your daily needs such as clothes, food, shelter, etc.

Do not forget to thank G-d for His kindness to you.

Do you know how to thank G-d?

You thank Him by saying the Morning Blessings, by saying Grace before and after your meals, by reading the 'Shema' before going to bed, etc.

DID YOU GET PERMISSION? הקדמת הבענטשער'ל בגודל מעלת ברכות הנהנין

עד כמה הרבי דייק וניפה כל הלכה וכל תיבה.

הרב כ"ץ היה כותב מעת לעת אל הרבי הערות על חומרים ופרסומים שיצאו מטעם המרכז לענייני חינוך, דוגמת 'שיחות לנוער'; וכן היה מתכתב עימו בענייני לימוד (ראו אגרות קודש ח"א אג' כ, חכ"א אג' ז'תשסה, וש"נ).

צילומו של כתב יד זה נמסר לידי לעריכה ופענוח ונדפס לראשונה בתשורת רייכמן-ריינין (תשנ"ז). במלאת 80 שנה לצאת הברכון הנני מתכבד להציג לפני הקוראים הנכבדים צילום איכותי של כתב יד קודשו של הרבי, שלא היה מוכר ונגיש לרוב הציבור, ותודתי נתונה לעוסקים במלאכה וזכות הרבים תלויה בהם.

במסגרת מאמרנו לא נוכל לסקור את כל הערותיו של הרב כ"ץ, כמו גם את תשובותיו של הרבי, אך נביא לפניכם כמה טעימות בעלות עניין רב.

טלית שכולה תכלת

הרב כץ פותח את מכתבו אל הרבי בשאלה פשוטה ומתבקשת: **"קודם ההקדמה היה צריך להיות ב"ה".** ובמילים פשוטות, כפי שמקובל בכל תפוצות ישראל לכתוב 'ב"ה' בראשי מכתבים, גם כאן היה מתבקש לכתוב זאת לפני ההקדמה.

הרבי משיב בשורה קצרה: **"טלית שכולו תכלת".**

וכוונת דבריו – שמהות ההקדמה והברכון היא שבח והודאה לקדוש ברוך הוא, כך שאין צורך להוסיף עוד ברכה בראש הברכון. ובדומה לכך שלא תיקנו ברכה לפני מצווה שהיא ברכה (ברהמ"ז וכיו"ב).

נושא כתיבת 'ב"ה' בראשי מכתבים נדון באגרות ומשנת הרבי לאורך השנים, החל מאגרת שהריץ לגאון הרוגצ'ובי ובה שאל "אם יש מקור למה שכותבים במכתבים 'ב"ה' או 'בעז"ה'", אך במסגרת זו לא נעסוק בסוגיה זו.

'יהי רצון' שיהיה לי לרפואה

כחלק מ'ברכות הנהנין' שבברכון הובאה הלכה שאינה מוכרת דיה: **"קודם שאוכל או שותה דבר לרפואה אומר: יהי רצון שיהיה לי לרפואה".**

על זה העיר הרב כ"ץ ש**"בכלל אינני יודע המקור ליהי רצון זה?"** והוסיף לשאול – בהנחה שאכן צריך לומר 'יהי רצון' זה לפני נטילת תרופה, לכאורה יש להקדים את הדין שבמקרים שנהנים מטעמה של התרופה, יש לברך עליה ברכה ראשונה כמובא בשו"ע. וכדי שלא ייווצר הפסק בין הברכה לנטילת התרופה, הרי רק אחרי נטילת התרופה יש לומר את נוסח "יהי רצון" (הרב כ"ץ מזכיר מקרה דומה שבו אומרים 'יהי רצון' אחרי ברכה – בעת אכילת תפוח בדבש בליל ראש השנה, אך במסגרת זו לא ניכנס לעומק הענין הנדון גם באגרות הרבי).

הרבי עונה על כך בתמצית: **"אין זה שו"ע כ"א בענצ'ערל. כ"ק אד"ש וכהוראת הצ"צ".**

כוונת דברי הרבי שהברכון נועד למטרה אחת, לדעת את המעשה אשר יעשון, ולכן אינו נכנס לפרטי ההלכה, אם יש לתרופה טעם שאז יש לברך ברכה וכו'. במילים **"כ"ק אדמו"ר שליט"א וכהוראת הצמח צדק"** עונה הרבי על שאלתו הראשונה של הרב כ"ץ למקור ה"יהי רצון" שכך שמע מחמיו, אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, ולאחר שזכינו לגילוי ה'רשימות' של הרבי, אנו יודעים בדיוק מתי שמע זאת.

בכי ומספד

המומים ומזועזעים אנו מהשריפה הגדולה אשר שרף ה' וכואבים אנו עד מאוד את אבלם ואת כאבם הגדול מנשוא של דודנו ובני דודנו, שארי בשרינו ובני משפחותיהם היקרים, החשובים והנכבדים, שלוחי הרבי, המסורים ונתונים בלבם ובנפשם ובכל מאודם לעבודת השליחות

הרה"ח הרה"ת הר"ר **אשר יעקב** שיחי' **פדרמן**

וכל בני ביתו שיחיו

שלוחי הרבי באיי הבתולה באיים הקרביים

ולאמו דודתנו היקרה מרת **חדוה** שתחי' וכל ב"ב שיחיו

וכן לדודנו זקננו הרה"ח הרה"ת הר"ר **ישראל** שיחי' **שמוטקין**

שליח ראשי למדינת וויסקונסין וחבר הנהלת אגודת חסידי חב"ד העולמית

ולאשתו הנכבדה מרת **ברכה דבורה לאה** שתחי'

ולכל בני ביתם שיחיו

ולדודנו הרה"ח הרה"ת הר"ר **מנחם מענדל** שי' **שמוטקין**

וזוגתו מרת **דבורה** שתחי' ולכל בני ביתם שיחיו

עם פטירתה הטראגית של בת דודתנו, עטרת תפארת המשפחה,
אשת חבר כחבר, שליחת הרבי לאיי הבתולה שבאיים הקריביים

מרת **העניא** ע"ה **פדרמן**

הננו משגרים בזה את תנחומינו הכנים לכל המשפחה שיחיו ומייחלים שהמקום ינחמם בכפליים ושהרופא לשבורי לב יחזקם ויאמצם ביגונם על האבידה הגדולה והקשה הזו, ושבהמשך הפעולות הברוכות ימצאו חיזוק ונוחם ובקרוב ממש נראה כולנו בקיום היעוד הקיצו ורננו שוכני עפר והיא בתוכם, יחד עם כל רבותינו נשיאנו זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש

משה שמואל אוירכמן ומשפחתו
קריות

חיים ברוך וברכה אוירכמן
בואנוס איירס

מנחם מענדל וחנה אלפרוביץ
כפר חב"ד

יוסף אלי' וחי' מושקא דייטש
קריות

לוי יצחק ומאטיל אוירכמן
קריות

מנחם מענדל ודינה אוירכמן
לוד

שניאור זלמן וסטרי אוירכמן
קריות

דוב בער ודינה אוירכמן
לוד

ב'רשימת היומן' (עמ' קצו ס"ד) כותב הרבי מה ששמע בימים שבין כ"ז בניסן לט' באייר תרצ"א: "על דבר שתית מים ממעיני הרפואה אם לברך על זה, יש ברכה ו[יש] תפלה, ברכה היא 'ברוך', תפלה – היא 'יהי רצון', ו[לכן] קודם השתיה רק יאמר: 'יהי רצון שיהיה לרפואה'. כן הורה הצ"צ למהר"ש נ"ע **הלכה למעשה**. ואמר, שיכון מקודם כמו לברכה: ינקה ידיו וכו'".

ברשימת יומן נוספת משנת תרצ"ד נאמר כי בעת שאדמו"ר הריי"צ שהה בעיירת המרפא מאריענבאד סיפר לחתנו הרבי, שהוראה זו של הצמח צדק הייתה בקשר לשתיית מי המרפא שבמעיינות מאריענבאד וקארלסבאד.

לעצם שאלתו של הרב כ"ץ למקור ההלכתי לנוסח 'יהי רצון' זה, יש להעיר מדברי השולחן ערוך (סימן רל סעיף ד) שכתב: "הנכנס להקיז דם, אומר יהי רצון מלפניך ה' אלקי, שיהא עסק זה לי לרפואה וכו'". ובמגן אברהם כתב שם (סק"ו): "נראה לי, דהוא הדין בכל מידי דרפואה, יאמר זה".

מתי החל מבצע נש"ק?

בעמוד 18 בברכון מופיעה כותרת גדולה, מאירת עיניים ומפתיעה, וזה לשונה:

"ברכת הדלקת הנרות בערב שבת – לילדות".

כשהרב כ"ץ ראה את הכותרת, התקשה לעכל את העובדה שילדות צריכות, ואפילו חייבות, להדליק נר שבת ועוד בברכה! לכן העיר לרבי שלדעתו הדגש על הילדות אינו מדויק, כי לפי דברי אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שלו, חיוב הדלקת הנרות בערב שבת קודש שווה לגברים ולנשים ("תיקנו חכמים שיהיה **לכל אדם** נר דולק בשבת"; "אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת"), אלא שהנשים "מוזהרות בו יותר" (עיין שם הטעמים לכך). כך שאם באנו ללמד ילדים שטרם הגיעו למצוות, עלינו ללמד את הבנים ואת הבנות גם יחד, ומה בא ללמדנו הדגש שהברכה היא רק לילדות.

נוסף לכך, ואולי זו שאלה עיקרית ומהותית, שאל הרב כ"ץ: "לא ראיתי שילדות ידליקו בביתם, ולפי עניות דעתי, צריך לעיין אם בזה חל ג"כ המצוה של חינוך, כי הנרות לשבת נתקנו רק בשביל שלום בית".

כלומר, המציאות שבה ילדות מדליקות נרות לכבוד שבת קודש לא הייתה מוכרת לרב כ"ץ, וכמוהו לשאר חסידי חב"ד שבתקופה ההיא.

הרב כ"ץ מפלפל מעט בדבריו וחוקר – היות שהסיבה שילדים וילדות מקיימים מצוות היא מטעם 'חינוך' למצוות, וכיוון שמצווה זו נתקנה משום 'שלום בית', שלא ייכשל בעץ ובאבן, לכן לדעתו אין כאן חינוך למצווה והדבר מיותר בכלל.

וכנראה הוא רומז כאן לדברי אדמו"ר הזקן בשו"ע שם (סי"א) ש"עיקר מצות הדלקת נר שבת, אינה ההדלקה בלבד, **אלא ההנאה והתשמיש לאורה, היא עיקר המצוה**". ועל כן לכאורה אין כאן חינוך למצוות הדלקת הנרות, שעיקרה הוא התוצאה, האור היוצא מהנר.

תשובת הרבי על כך מפתיעה ביותר: **"תא חזי מאי עמא דבר"**. לכאורה כוונת הדברים היא שהמציאות חזקה מכל שאלה, והמנהג הוא שילדות מדליקות נרות בערב שבת.

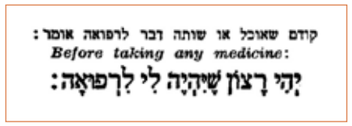
ואכן, ניתן למצוא לכך התייחסויות מוקדמות יותר של הרבי, עוד בטרם יצא במבצע נש"ק. כך למשל במכתב מיום ו' אייר תשי"ט (אגרות קודש חלק יח עמ' שסא) כותב הרבי: "כפי הנוהג בבית הרב, ובבית אנ"ש היודעים מזה, מתחילות להדליק משהגיעו לחינוך".

גם בשיחות הראשונות בשלהי תשל"ד הרבי מתייחס לכך שהדלקת הנרות אצל הילדות היא מצד חינוך למצוות.

ייתכן גם שכוונת הרבי לרשימת משפחות גדולי ישראל שהתפרסמה בשנת תשל"ה כחלק ממסע הסברה של חסידי חב"ד ל'מבצע נש"ק', שבהן היה נהוג שבנות קטנות מדליקות נרות שבת קודש בברכה. הרשימה כללה משפחות אדמו"רים מענפים שונים, לצד משפחות רבנים ליטאים ורבנים ירושלמים בני היישוב הישן.

תגלית זו, שכבר בשנת תש"ג כך הורה הרבי לילדות, ולא רק לבנות חסידי חב"ד אלא גם לילדות שעושות ככל הנראה את צעדיהן הראשונים בקיום התורה והמצוות, מפתיעה ביותר.

כפי הידוע לכל חסיד, רק בשלהי שנת תשל"ד יצא הרבי בהכרזה על 'מבצע נרות שבת קודש', אך כאן אנו חושפים לראשונה שאת יסודותיו של המבצע הניח הרבי 29 שנים קודם לכן, כאשר הדפיס את הברכון בתפוצה רחבה.

קודם שאוכל או שותה דבר לרפואה אומר:
Before taking any medicine:
יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לִי לִרְפוּאָה:

יהי רצון שיהיה לי לרפואה. הוראת הצמח צדק ואדמו"ר מוהריי"צ – הלכה למעשה

בִּרְכַּת הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת
בְּעֶרֶב שַׁבָּת. – לִילָדוֹת
SERVICE FOR KINDLING CANDLES
ON FRIDAY — FOR GIRLS
קודם הדלקת הנרות בערב שבת
Before kindling the lights, the following blessing is said:
בָּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר
שֶׁל שַׁבָּת קֹדֶשׁ:

הדלקת הנרות בערב שבת לילדות – חידוש בן 80 שנה בדיוק

זכור חובתך!

בסופו של הברכון תחת הכותרת 'זכור חובתך', אנו מוצאים רשימה בת שלושה־עשר סעיפים המורכבים ממצוות דאורייתא, מצוות דרבנן, מנהגים, מילי דחסידותא ועוד. פירוט הרשימה כדלהלן:

זָכוֹר חוֹבָתְךָ! כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְּךָ! שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת! וְאַהֲבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ! מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחָק! אַל תִּתְחַבֵּר לָרָשָׁע! אַל תְּהִי נוֹחַ לִכְעֹס! קְבַע מָקוֹם לְתְפִלָּתְךָ! הִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר! הִזָּהֵר בַּעֲנִיַּת אָמֵן! מִרְבֵּה תוֹרָה – מַרְבֵּה חַיִּים! אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר? – הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ! שְׁקוּלָה צְדָקָה כְּנֶגֶד כָּל הַקָּרְבָּנוֹת! צַפֵּה לְרַגְלָיו שֶׁל מָשִׁיחַ, שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ!

הרב כ"ץ מעיר במכתבו אל הרבי ושואל: "מה זה שבחרו באלו הי"ג עיקרים, ומדוע הקדימו כיבוד אב ואם לשבת? והלא בתורה – בעשרת הדיברות –

הברכון החדש!

מדרכו לעניני חנוך שהתפרסם בי"ט

בירחון 'הקריאה והקדושה' גיליון 30, שיצא לאור בערב ראש חודש אדר תש"ג, התפרסמה סקירה קצרה על הברכון הפופולרי (עמודים ג–ד).

פעילות ה'מרכז לעניני חנוך'

הברכון החדש! הפעילות המוצלחת והענפה של המרכז לענייני חנוך מציינת בימים אלו הישג חשוב וחדש עם הופעתו של הברכון – סדר תפילות וברכות, עם תרגום לאנגלית – שיצא כעת מהדפוס.

הברכון המדובר הכה גלים במראהו יוצא הדופן: פורמט כיס יפהפה, הדפסה באותיות מאירות עיניים, נוח לנשיאה בכל עת ועוד.

הברכון מכיל מספר מעלות חשובות: בראשו באה הקדמה קצרה באנגלית על חשיבותה ומשמעותה של הברכה. לוח נאה עם אותיות הא"ב, ברכות השחר, ברכות הנהנין, ברכת המזון, קריאת שמע על המטה, תפילת הדרך ועוד.

תחת הכותרת 'זכור את חובתך', באה שורה של הנחיות והוראות חשובות, וכן הארה קצרה אודות קדושת השבת.

התרגום האנגלי של ה'ברכות והתפילות' **הוגה במילואו** בהתאם לתורה והמסורה.

הוצאתו לאור של הברכון ממלאת צורך גדול שהורגש מאוד במעגלים הרחבים של תנועת הנוער 'מסיבות שבת' שהוקם על ידי ה'מרכז לענייני חינוך', כמו גם בקרב תלמידי תלמוד־תורה בכלל.

הביקוש לברכון כה גדול, עד שהמרכז לענייני חינוך חייב להסב את תשומת לבם של כל המתעניינים בחוגי תחום החינוך, לבצע הזמנות מוקדם ככל האפשר, היות שכל הקודם זוכה.

• • •

המרכז לענייני חינוך פועל תחת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, בראשותו של הרב מנחם שניאורסאהן, נשיא ועד הפועל, הרב ח.מ.א חדקוב מנהל, וניסן מינדל מזכיר ראשי.

ועד אגודת חסידי חב"ד העולמית

נטפי נחמה

המומים ומזועזעים מהאסון הכבד ובצער רב ויגון כבד על האבידה הגדולה משתתפים
אנו בכל לב ונפש בצערם הגדול ובאבלם הכבד של ידידינו עוז, חבר הועד, האי גברא
רבא, שליח עט"ר כ"ק אדמו"ר זי"ע למילוואקי, חסיד דגול ונעלה רב פעלים ומופת
לשלוחים רבים, מסור ונתון לשליחות ולכל ענייניו הק' של עט"ר כ"ק רבנו נשיאנו

הרה"ח הנעלה הרב **ישראל שמוטקין** שיחי'

וזוגתו הכבודה השליחה רבת הפעלים

מרת **ברכה דבורה לאה** שתחי'

ובניהם ובנותיהם ומשפחותיהם שיחיו

עם פטירת בתם־אחותם השליחה רבת הפעלים, אשת חיל עטרת בעלה
ואם מסורה למשפחתה ברוכת הילדים, מופת ודוגמה חיה למסירות לשליחות

מרת **העניא** ע"ה

אשר נספתה בדמי ימיה

המקום ינחם אותם ואת בעלה יבדלח"ט, שליח כ"ק רבנו נשיאנו
ב"ווירג'ען איילנד" מסור ונתון לשליחות ורב פעלים

הרה"ח הרב **אשר פדרמן** שי'

ובניהם ובנותיהם שיחיו

הרופא לשבורי לב יחזקם ויאמצם וימציא מזור ליגונם הגדול

והמקום ינחמכם בנחמת ציון וירושלים, ובהמשך הפעולות הברוכות בענייניו הק'
של כ"ק הרבי תנוחמו בכפלים, ומעתה אך טוב וחסד ימצאוכם תמיד כל הימים
ובמהרה ננחם כולנו בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש!

בשם חברי הועד
הרב אברהם יצחק שם טוב

שבת [מופיעה] קודם! וגם – [חילול] שבת בסקילה, ושקול כנגד כל המצוות?!"

הרב כ"ץ הוסיף מראי מקומות ופתח בפלפול צדדי בדבר חשיבות כיבוד אב ואם, אך לא השלימו, והרבי עונה – כדרכו – בשורה קצרה וממצה:

"כאו"א עיקר ויסוד בקטנים. תדיר ושאינו תדיר".

הרבי עונה על שאלתו העקרונית של הרב כ"ץ, מדוע נבחרו דווקא 'י"ג עיקרים' אלו – שסיבת הבחירה בהם היא **שכל אחד ואחד** מי"ג הסעיפים הנזכרים הוא עיקר **ויסוד** בחינוך ילדים קטנים לתורה ומצוות.

באשר לשאלתו מדוע הוקדמה מצוות כיבוד הורים לשמירת שבת משיב הרבי, שכיבוד הורים היא מצווה שהילד מצווה עליה 24 שעות ביממה, ואילו שמירת שבת היא מצווה שזמנה מגיע פעם בשבוע, והכלל ההלכתי לגבי הופעת וביצוע חיובים הוא "תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם".

(יש מקום לפענח את כתי"ק הרבי **'כאו"א'** – 'כיבוד אב ואם', כשביאור הדברים הוא שסיבת הקדמת מצוות כיבוד הורים למצוות שמירת שבת, היא שכיבוד הורים הוא **עיקר ויסוד** בחינוך הילדים. וצ"ע).

י"א ניסן יובל ה־75

לכבוד יום הולדתו ה־75 של הרבי, ביום הבהיר י"א ניסן תשל"ז, התקיימו במספר מדינות בארצות הברית חגיגות רשמיות לציון הדבר, בהשתתפות אנשי ממשל ואנשי רוח עם שלוחי הרבי. החגיגה הבולטת מתוך כל האירועים הרשמיים התקיימה בוושינגטון בנוכחות אישי ציבור, סנאטורים ושלוחים רבים, בניצוחו של ארגון ידידי ליובאוויטש, תחת הנהלת השליח הרב אברהם יצחק שם טוב שי'.

חגיגות יובל ה־75 ציינו את ההכרה של הממשל המקומי ובעיקר זה הפדרלי, בגודל השפעתו של הרבי על היהדות, כמו גם קהלים שאינם יהודים, ברחבי ארצות הברית. אירוע בהיקף כזה, בהשתתפות קהל מוזמנים מסלתו ושמנו של השלטון האמריקאי, היה חסר תקדים.

בעיתון THE JEWISH TIMES פורסמה מספר ימים אחרי החגיגה כתבה המסקרת את האירוע החגיגי המיוחד:

"הקונגרס של ארצות הברית ערך קבלת פנים רשמית לכבודו של האדמו"ר מליובאוויטש רבי מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א לרגל יום הולדתו ה־75 והוקרה על פועלו היוצא מן הכלל בתכניות חינוך, חברה ושיקום ברחבי העולם".

העיתון מציין כי "זו הייתה הפעם הראשונה שמטבח הקונגרס הוכשר והגיש ארוחה כשרה 'גלאט'".

כאמור, בערב מיוחד זה השתתפו 52 סנאטורים בכירים ומאה חברי קונגרס משני צידי הקשת הפוליטית, אישי ציבור, הוגי דעות וכמובן – שלוחי הרבי.

על הקיר הייתה תלויה כרזה גדולה שבה נכתב "חגיגות ה־75", מתחת לזה נתלה סמל ארצות הברית – Great Seal of the United States, ומתחת לכל אלו נתלתה תמונה גדולה של הרבי.

הסנאטור הוברט האמפרי (Hubert Humphrey) – סגן נשיא ארצות הברית לשעבר – היה היו"ר בערב זה, ולצידו הסנאטור דניאל מוניהאן ששימש באותה תקופה שגריר ארה"ב באו"ם ונודע כידיד ישראל מובהק, תומאס אוניל (Tip), ששימש יושב ראש בית הנבחרים של ארה"ב, טד קנדי, אחיו של הנשיא האמריקאי שנרצח, ואחרים נוספים.

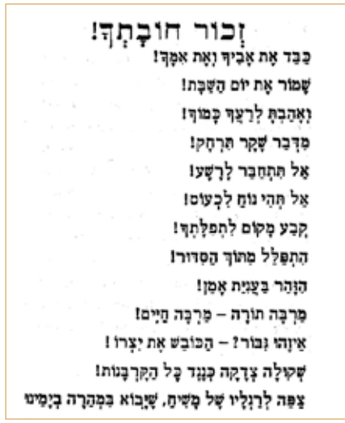
בקרב הנואמים ניתן היה לראות את הסופר היהודי־אמריקאי המפורסם, הרמן ווק, שעמד בקשר הדוק עם הרבי, שנשא נאום מיוחד לכבוד הרבי ופועלו.

בערב החגיגי השתתפו שלוחי הרבי מ־35 מדינות ארצות הברית. העיתון שיצא לאור בבוסטון מציין את שמות שלוחי מדינת מסצ'וסטס: הרב חיים צימנס, הרב ישראל דערקן, הרב דוד איידלמן, הרב הרשל פוגלמן, הרב שמואל לייט, הרב חיים פרוס והרב שניאור זלמן ווילשאנסקי.

במהלך החגיגה נשא דברים גם מושל מדינת מסצ'וסטס, ומי שהיה לימים מועמד לנשיאות ארה"ב – מייקל דוקאקיס, שהכריז על יום י"א ניסן בתור "יום ליובאוויטש".

במהלך ערב זה חולקה תשורה מיוחדת ומפתיעה – **סדר ברכות ותפילות** מהדורת תשל"ד, ועל כריכת הברכון נוספה עטיפה מיוחדת שעליה מוטבע סמל ארצות הברית ותיאור של הערב המיוחד:

ב"ה
קבלת פנים בקונגרס
לכבוד
יום ההולדת ה־75
של
רבי מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א
הרבי מליובאוויטש
הסנאט של ארצות הברית
י"א ניסן תשל"ז – 30 במרץ 1977

זְכוֹר חוּבָתְךָ!
כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ!
שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת!
וְאַהֲבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ!
פְּרֵה וּרְבֵה כִּי תִרְחָק!
אַל תִּתְחַבֵּר לָרָשָׁע!
אַל תְּהִי נוֹחַ לְכַעֲסֶךָ!
קְבַע מָקוֹם לְתִפְלָתֶךָ!
הִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר!
הַזְהֵר בְּעֲנִיַּת אֶמֶן!
מְרֻבֶּה תּוֹרָה – מְרֻבֶּה חַיִּים!
אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר? – הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ!
שְׁקוֹלָה צְדָקָה כְּנֶגֶד כָּל הַקָּרְבָּנוֹת!
צַפֶּה לְרַגְלָיו שֶׁל מָשִׁיחַ, שֶׁיָּבוֹא בְּקָרוֹב בִּימֵינוּ

זכור חובתך! י"ג חובות שכתב הרבי בסוף הבענטשער'ל, שאותן ראה כחובה לכל ילד

HOW DO YOU SPEND SHABBOS?

Shabbos is a holy day.

Shabbos reminds us that G-d created the heaven and earth and all that is in them.

Shabbos is the symbol of the everlasting bond between G-d and Israel.

All manner of work is strictly forbidden on Shabbos. Shabbos is different.

He who desecrates the Shabbos is like one who excludes himself from the Jewish people.

The Shabbos should be spent in a holy atmosphere, by learning Torah, praying, and the like.

Come and join the "Mesibos Shabbos", and bring your friends too. There you will have an opportunity to spend Shabbos nicely, and to learn how to behave in the nice Jewish way also during the other days of the week.

If there is no branch of "Mesibos Shabbos" in your section and you want to have one, or if you want to become a member of the "Mesibos Shabbos" league, write to us.

Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.
MESIBOS SHABBOS DEPARTMENT
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y.

מסריו של הרבי – How Do you spend Shabbos? **לילדים האמריקאים בדבר בילוי השבת בצורה יהודית ורוחנית**

"הברכון המדובר הוא ספרו הראשון של הרבי שיצא בלשון הקודש, הכולל הלכות ומנהגים. והרבי דייק ודקדק בכל פרט ופרט כדרכו בקודש"

לידתו של 'יום החינוך' בי"א ניסן תשל"ז

השליח הנמרץ הרב אברהם יצחק שם טוב מספר כיצד ומתי נולד הרעיון של 'יום החינוך'. "במהלך האירוע הגדול בקונגרס עלה בראשי רעיון שהיה מתאים אם נציין יום מיוחד בשנה שבו נודה לקב"ה על שזיכה אותנו לחיות בדורו של הרבי. מובן שהרעיון היה שגם אינם יהודים יוכלו להתחבר לרעיון הזה.

"זכור אותו האיש לטוב" – אומר הרב שם טוב – "זה היה חסיד אומות העולם, הסנאטור האמפרי הנזכר, שהיה גם יושב ראש החגיגה. ניגשתי אליו ושאלתי אותו: 'האם יש התיכנות להצהיר על יום כזה לכבודו של הרבי?' הסנאטור ענה שהדבר אכן אפשרי מבחינה חוקית". חסיד ושליח כמו הרב שם טוב האמון על 'לכתחילה אריבער' רצה להכות על הברזל בעודו חם, והציע לסנאטור להכריז על כך במהלך החגיגה קבל עם ועדה. הסנאטור צינן במעט את התלהבותו של השליח ואמר לו שמדובר בתהליך קבוע לפי פרוטוקול. "קודם יש להעביר זאת בקונגרס, ואחר כך בסנאט, ורק בסיומו של התהליך הנשיא יחתום על כך. אני מתחייב" – אמר הסנאטור – "לדאוג להעביר את ההצעה בסנאט". וכך הרעיון של 'יום החינוך', שנקבע בחוק האמריקאי ביום הולדתו של הרבי, נולד בעצם ביום י"א ניסן תשל"ז.

•

וכך במין סגירת מעגל, ברכון שיצא לאור עבור ילדים וחיילים, כדי להנגיש להם את התפילות והברכות, וכולו עוסק בחינוך, מוצא את דרכו והופך לתשורה מיוחדת בערב יוקרתי וחגיגי במרכז השלטון האמריקאי. ערב שבו גם נולד הרעיון להכריז על יום הולדתו של הרבי כ'יום החינוך', הקבוע בחוק בארצות הברית.

לתגובות: column7@gmail.com

chitrik@beitchana.org

זו רק דעתי

הרב יוסף יצחק חיטריק

לע"נ אבי מורי
הרב צבי הירש בן
הרב יהודה ע"ה

להיות חכם ולא צודק

בדרכים אל תהיה צודק – היה חכם' – אומר השלט מטעם המועצה לבטיחות בדרכים.

בנהיגה ובדרכים, כאשר חיי אדם ממש תלויים בהחלטות מהירות של נהגים ושל הולכי רגל, לא צריכים להיות צודקים, חייבים להיות חכמים.

מי שנכנס לזירת הדרכים בשאפתנות של ניצחון, אולי ינצח בקרב, אך בוודאי יפסיד במלחמה.

בדרכים צריכים לראות את התמונה הכללית.

יש צורך לדעת לוותר לנהג העוקף באופן לא חוקי ולא זהיר, אף שמידת הניצחון שלנו (ששורשה אי שם בעצם הנפש כמבואר בחסידות) לא מסוגלת לבלוע את ההעזה של הנהג המסכן אותנו.

אפשר להישאר צודק, אך ללא רוח חיים. לחלופין ניתן להיות חכם – לחיים ארוכים בעלמא דין.

■

לכל תלמיד יש 'משולש' המקיף אותו. הם הם שלושת הגורמים העיקריים והאקטיביים המשפיעים על ילדינו: הבית והמשפחה, בית הספר והצוות, וכן הרחוב והחברים.

כמו במשולש הגאומטרי, שככל שצלע אחת מתארכת – ממילא מתקצרות שתי הצלעות האחרות, כך גם כשתגדל ההשפעה של אחד הגורמים, תקטן יחסית ההשפעה של שני הגורמים האחרים.

אם נרצה להקטין את השפעת הגורמים השונים על ילדינו, הרי בהכרח נצטרך להגביר את השפעתנו עליהם.

כהורים, אין אנו רוצים להישאר צודקים – לאחר המעשה – 'הלוא תמיד אמרתי כי המחנך הזה לא מתאים...'

אנו צריכים להיות חכמים ולראות את הנולד. מאחר שאנו מעוניינים בתוצאות הכי טובות לבנינו, מוטל עלינו לדאוג לצלע שבה יש לנו ההשפעה הכי ישירה.

ולכן אין טעם שנוציא אנרגיה מיותרת בשתי הצלעות האחרות (זירת בית הספר והרחוב), שספק רב מה תהא מידת ההשפעה שלנו בהן.

הדברים נכתבים להורים. מבחינתם, עליהם לדאוג אך ורק לצלע שלהם. אומנם ברור כי אין זה פוטר את המוסד, המנהל והמחנכים מלראות את עצמם כצלע השנייה (ומבחינתם היחידה) שתכריע את עולמו של התלמיד, ואסור לסמוך לא על ההורים ולא על השפעת הרחוב.

■

הרבי מביא בהיום יום (כ"ב טבת):

"הכרזת אאמו"ר [הרש"ב] באחת ההתוועדויות: כשם שהנחת תפילין בכל יום היא מצוה מדאורייתא על כל יהודי, מבלי הבדל אם הוא גדול בתורה, או איש פשוט – כך חוב גמור על כל יהודי להקדיש כחצי שעה **מחשבה** בכל יום אודות חנוך בניו, ולעשות ככל שבכוחו, ויותר מכפי כוחותיו, לדאוג ולפעול על בניו שילכו בדרך שבה מדריכים אותם".

המתבונן באמרה זו רואה בה דבר מפליא, שבדך כלל לא שמים לב אליו.

האמרה לא מדברת על השקעה בחינוך מעשי בשטח, כגון לחזור על הגמרא עם הבן, לשאול אותו בכל יום כיצד עבר עליו היום בבית הספר, להתקשר למורה לעיתים תכופות לברר על התקדמותו, ולקבוע זמן איכות להקשיב לו. אלו הם צעדים פרקטיים חיוניים, ולא על כך באה **'הכרזת** אאמו"ר [הרש"ב] באחת ההתוועדויות'. כי מאי קא משמע לן? פשיטא!

ההכרזה באה לחדש לנו כי חובה 'להקדיש כחצי שעה **מחשבה** בכל יום אודות חנוך בניו'.

היינו, עוד לפני הפעולות חייבים להיות מחשבה ותכנון מהו מצבו של הילד, למה זקוק הילד מאביו, לאיזה יחס הוא מצפה ממנו וכיצד נעזור לו להתמודד באתגרים שלו.

המחשבה איננה מה לדרוש מבית הספר, כיצד להדריך את המנהל, מה הם החסרונות של תוכנית הלימודים בכיתתו או כיצד לגרום למורה לאמץ את שיטת ההוראה שלנו.

ההתבכיינות המתמדת כלפי המוסדות – ספק רב אם תעזור ותועיל. הכרזת הרבי הרש"ב מופנית אלינו, ההורים.

■

לפני כמה שנים פגשתי ידיד המלמד במוסד חינוכי שנים רבות, ושאלתי אותו לתומי כיצד הוא מצליח בעבודתו. ענה לי החבר, "התפטרתי"... לתמיהתי ענה כי לאחר שאמר דברי מוסר לילד, הגיב תלמידו ואמר לו, "מיין טאטע האט מיר געזאגט, אז דו ביסט קַם אַ..." (אבי אמר לי שאתה בקושי...).

מובן שזה מקרה חריג. אך בזמננו, שקיימות מגוון שיטות וגישות אמוניות, ולכל הורה בוודאי הדעה והגישה שלו, וחוסר סובלנות ויכולת להכיל דעה מנוגדת... הדבר אף מקשה מאוד להיזהר מלבטא בנוכחות ילדינו את השקפתנו ואי שביעות רצוננו מדעות מנוגדות. הילדים מושפעים מאוד מהתבטאות של הורה על גישת המוסד, המנהל או המחנך, בפרט בעניינים אמוניים – 'דברים העומדים ברומו של עולם'.

בוודאי אסור לילד לשמוע ולדעת – קל וחומר שאין לשתף אותו – על טענות הורים כלפי מוסדות החינוך, אף אם הן קיימות ונכונות. שהלוא זה נותן לו מראש את האמתלה שלא לנסות להצליח, והכישלון מובטח מראש.

■

אין ספק כי אם נטפל אנו ההורים בצלע המשולשת שלנו ונרחיב את בסיסה, ההשפעות של שתי הצלעות האחרות יקטנו, והילד יקבל משם רק את הדברים הנכונים והמתאימים.

אכן החינוך הוא דרך ארוכה ומסוכנת, ובה הרבה מכשולים, הרבה עיקולים, המון ירידות ועליות ומספר רב של גורמים המשפיעים על הסביבה הלימודית, והילד נמצא באמצע, בתווך.

עלינו כהורים לחשוב ולהחליט מה וכיצד אנו הולכים לתרום להצלחת חינוך ילדינו.

אם 'נקדיש כחצי שעה **מחשבה** בכל יום אודות חנוך בנינו', ונצא לדרך מתוך אורך רוח ואמון כלפי המוסד וכלפי המחנכים, ונתמסר לצורכי ילדינו – ננצח בקרב.

בחינוך צריכים להיות חכמים ולא צודקים.

זו רק דעתי.

מה דעתכם?